

можливо, у межах національних навчальних планів, так само як у рамках додаткової, неформальної освіти та самоосвіти протягом усього життя людини» [2, с. 11-12].

Отже, логіка наших міркувань підводить до висновку про те, що медіаосвіта в сучасному світі є невід'ємною в системі навчання, але вона все ж таки має певні як недоліки, так і переваги. Стосовно медіавпливу на цільову аудиторію, який забезпечується використанням сучасних соціальних мереж, які повністю заповнили наше життя, він також має свої позитивні та негативні риси. Варто удосконалити цю систему і розвивати, залежно від потреб суспільства.

1. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ, Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2014 р. Медіаосвіта в західних країнах. URL: <https://www.mediagram.ru/>
2. Мальцева О. І. Місце медіаосвіти в системі соціального виховання. 2017. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/handle/123456789/2917>
3. Медіаосвіта. URL: <https://uk.wikipedia.org/>
4. Освіта в умовах пандемії у 2020-2021 році: аналіз проблем і наслідків. URL: <https://cedos.org.ua/>
5. Матеріали круглого столу «Медіаосвіта та медіаграмотність: досягнення ЄС та перспективи України». URL: <https://www.ukrinform.ua/>

Андрій РИБАЛКІН

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Максим ДРОЗДОВ

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРІВНЯННЯ УНІВЕРСАЛІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Актуальність цієї теми полягає у надзвичайному впливі української революції 1917-1921 років на подальшу історію української нації, держави та процес формування національної свідомості українців. Важливою рушійною силою у цьому процесі була діяльність Центральної Ради. Під час свого правління Україна пережила дуже складні процеси легітимізації країни, політичні, економічні та соціальні зміни, громадянську війну та військову агресію з боку іноземних держав, які мали свої плани щодо української території. Однак ці події також були сповнені важливих чинників розвитку української державності, пробудження та підвищення національної свідомості українського народу, виходу України на міжнародну арену та розвитку державних устроїв.

Метою є порівняння чотирьох універсалів Центральної ради Української Народної Республіки.

Перший універсал Центральної ради УНР. Після того, як у травні 1917 р. тимчасовий уряд відмовився надавати Україні автономію, Центральна Рада, спираючись на принцип «ні бунту, ні підпорядкування», прийняла рішення прийняти Універсал I («Українському народу в Україні та за її межами») [1]. Текст універсалу В. Винниченко прочитав 10 (23) червня 1917 р. на II Українському військовому конгресі. Відповідно до Першого Універсалу було проголошено автономію України в Росії («без відокремлення від усієї Росії ... український народ повинен контролювати своє життя»). Законодавчим органом мали стати Національні Збори України (Асамблеї), які обираються загальним, рівним, прямим та таємним голосуванням. Відтепер частина коштів, отриманих від стягнення податків, повинна була залишитися в Україні [2]. З огляду на багатонаціональний склад України, універсал закликав українських громадян до згоди і взаєморозуміння. Центральна Рада взяла на себе відповідальність за нинішню ситуацію в Україні, від населення були введені додаткові збори на користь Ради, але не було вимоги призупинити виплати до всього російського бюджету [3].

Другий універсал Центральної ради УНР. 3 липня 1917 р. тимчасовий уряд надіслав до Києва телеграму з постановою «Про національне політичне становище України», зміст якої збігався зі змістом, підготовленим до друку II Універсалу [4]. Того ж дня на урочистому засіданні Української

Центральної Ради було прочитано «II Універсал» (виданий українською, російською, єврейською та польською мовами). Універсал стверджував, що «ми, Центральна Рада, ... завжди виступали за відокремлення України від Росії». Генеральний секретаріат оголошено «тимчасовим урядовим органом», а його склад затверджено тимчасовим урядом. Необхідність доповнення Ради була визнана за рахунок представників інших національностей, які проживають в Україні. З військового питання була прийнята можливість включення представників України до кабінету військового міністра та Генерального штабу. Формування українських військ має відбуватися під контролем тимчасового уряду [4].

Третій універсал Центральної ради УНР. 7 листопада (20) 1917 р. Українська Центральна Рада (УЦР), продовжуючи свою державотворчу лінію, схвалила III Універсал, в якому вона проголосила Українську Народну Республіку (УНР) як формальне утворення у складі Федерації вільних націй. Формально не розривалися федеральні зв'язки з Росією та проголошувалися демократичні принципи: свобода слова, преси, релігії, зборів, профспілок, страйків, недоторканність особи та дому; проголосила національну автономію для меншин (росіян, поляків, євреїв), скасувала смертну кару, скасувала право на приватну власність на землю і визнала її власністю всього народу без викупу, встановила 8-годинний робочий день, оголосила про реформу місцевого самоврядування. Влада Центральної Ради розширилася до 9 губерній: Київської, Подільської, Волинської, Чернігівської, Полтавської, Харківської, Катеринославської, Херсонської та Таврійської (північні райони, без Криму). Доля деяких областей і провінцій, що знаходяться поруч з Росією (Курська, Холмська, Воронежська тощо), мала вирішуватися в майбутньому [5].

Четвертий універсал Центральної ради УНР. Після спалаху бойових дій між Радянською Росією та Українською Народною Республікою перед Центральною Радою постало таке завдання: мобілізувати та організувати український народ, щоб відбити агресію, дистанціюватися від більшовицького режиму [4] та створити умови незалежних переговорів з Німеччиною [1]. Для вирішення цих проблем 9 (22) січня 1918 р. було прийнято IV Універсал, згідно з яким УНР стала «незалежною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою українського народу» та органом виконавчої влади, Секретаріат став Радою Народних Міністрів. Універсал містив кілька важливих положень: на уряд було покладено завдання вести мирні переговори з Німеччиною та її союзниками «абсолютно самостійно»; гарантувалася передача землі фермерам без викупу, згадувалося про націоналізацію лісових, водних та підземних ресурсів; здійснено курс на націоналізацію виробництва та торгівлі залізом, тютюном та іншими товарами та встановлено державний контроль над усіма банками; найближчим часом було поставлено завдання скликати Українські Установчі збори для прийняття УНР. Усі громадяни УНР були закликані до боротьби проти більшовиків [2].

Універсал був прийнятий Малою Радою, проголосований шляхом поіменного голосування в Центральній Раді [4] та опублікований українською, російською, єврейською та польською мовами [2].

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що Універсали Центральної Ради Української Народної Республіки – це політичні та правові акти програмного характеру, видані Центральною Радою, яка у 1917 р. виконувала обов'язки вищого законодавчого органу України. Так, в Українській Народній Республіці було опубліковано чотири універсали, які визначали етапи становлення та розвитку української державності, від проголошення формальної автономії в складі російської держави до одностороннього проголошення незалежності.

1. Бойко О. Д. Історія України. Київ. Видавничий центр Академія. 2002. С. 326-338.

2. Павлишин О. Універсали Української Центральної Ради. Довідник з історії України: В 3-х т. Київ, 1994.

3. Соколова М. В. Великодержавна проти націоналізму: Тимчасовий уряд і Українська Центральна Рада (лютий – жовтень 1917). Дослідження з історії України. № 1. Одеса, 1995. С. 128.

4. Фіров П. Т. Сторінки історії України. Київ. 1997. 304 с.

5. Мироненко О. М. Третій універсал Української Центральної Ради. Юридична енциклопедія: у 6 т. Київ, 1998. 364 с.